

علت توسل به اهل بیت چیست؟

حضرت آیت الله جوادی آملی به علت توسل به ائمه اطهار علیهم السلام پرداخت و تکمیل قابلیت توسل کننده را دلیل اصلی این توسل دانست...

حضرت آیت الله جوادی آملی به علت توسل به ائمه اطهار علیهم السلام پرداخت و تکمیل قابلیت توسل کننده را دلیل اصلی این توسل دانست. ...

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج وابسته به بعثه مقام معظم رهبری، کسانی که درباره شفاعت و توسل شبهه می کنند و می گویند اگر خدا به ما نزدیک است و از هر موجود دیگری به ما نزدیکتر است؛ دوری در کار نیست تا ما از وسیله کمک بگیریم، بیان نورانی حضرت امیر(ع) در پاسخ این است که شما هرگز الهی حرف ننزید و مادی فکر نکنید.

شما می گوئید خدا به ما نزدیک است، این سخن درست است و گاهی هم به عنوان مثال گفته می شود: اگر کسی مثلاً از دیوار شرقی این حسینیه 5 متر فاصله داشت، آن دیوار هم از این 5 متر فاصله دارد. اگر کسی به دیوار شرقی یا غربی یا شمالی یا جنوبی حسینیه نزدیک بود، آن دیوار هم به او نزدیک است. آیا خدا به ما نزدیک است، آنجوری که دیوار به ما نزدیک است؛ تا این اضافه به اصطلاح متوافقه الاطراف باشد، طرفینی باشد. اگر ما به دیوار نزدیک بودیم، دیوار هم به ما نزدیک است. آیا خدا به ما نزدیک است، ما هم به خدا نزدیکیم؛ یا این بحث ها اصلاً طرز تفکر مادی ندارد! یک طرف قرب است و طرف دیگر بعد. خدا به همه ما نزدیک است، از هر موجودی به ما نزدیکتر است؛ اما ما از او دوریم: اولئك ینادون من مکان بعید(1).

در قرب های معنوی این چنین است؛ گاهی ممکن است یکی نزدیک باشد و طرف دیگر دور، گاهی طرفین نزدیک هم باشند. ولی در قرب مکان و مادی البته اگر یکی نزدیک بود، دیگری هم نزدیک است. اگر کسی نابینا بود و دوستی داشت، یا برادری داشت که در دفاع مقدس 8 سال به اسارت رفت و 20 سال در اسارت بعثی های مرتد بود. بعد از 20 سال آزاد شد و آمد کنار او نشست؛ برادر آزاده او سمیع است، علیم است، بصیر است؛ او برادر نابینای خود را می بیند، می شناسد و در کنار او حرف های او را می شنود؛ اما این نابینا دور است، این نابینا بی خبر است، این ناشنوا بی خبر است، این جاهل، بی خبر است؛ با اینکه اینها در کنار همند، مع ذلک از او هیچ اطلاعی ندارد! خدای سبحان می فرماید: بعضی ها نابینايند، بعضی ها ناشنوايند، بعضی ها جاهلند؛ من به آنها نزدیکم، اما: اولئك ینادون من مکان بعید؛ این مثل قابل درک همه ماست.

تبیین توسل در خطبه فدکیه

وجود مبارك آن بانوي قدسي که حبل الله است، طناب آویخته است و نه انداخته؛ مثل قرآن کریم نازل شده است، نه مثل باران؛ فرمود: خدا را حمد کنید که به حمد خدا، به عظمت خدا، به نور خدا تمام موجودات آسمان و زمین به طرف او وسیله خواسته اند و ما وسیله ایم. این معنای توسل مخصوص ما زمینی ها نیست، بلکه موجودات سپهری هم به این بانو متوسلند، فرشتگان الهی هم به اینها متوسلند. هر موجودی که نتواند لای الهی باشد، از موجود لای الهی کمک می گیرد. هر موجودی که صادر اول و یا ظاهر اول نباشد از صادر اول یا ظاهر اول طلب نور می کند؛ فرمود: غیر از ما هر موجودی چه در آسمان، چه در زمین؛ اینها از خدا فاصله دارند، گرچه خدا با هیچ کسی فاصله ندارد! اینها آن درجه را ندارند که بلا واسطه از خدا فیض بگیرند؛ آن اولین صادر، نور این خاندان است، آن اولین ظاهر ولای این خاندان است.

علت توسل، تکمیل قابلیت توسل کننده

بنابراین اگر خدا نزدیک است و اگر اقرب است الینا من حبل الوریث، یا او یحول بین المرء و قلبه؛ اما از آن طرف، این قلب آلوده ما که فی قلوبهم مرأ فزادهم الله مرضاً (2)، این قلب آلوده از ذات اقدس اله دور است. نیازمند ترجمان است، نیازمند وسیله ای است که ما

را به آن مکان‌ت برساند. این توسل برای آن نیست که متمم فاعلیت فاعل باشد! توسل برای تتمیم قابلیت قابل است. بحث در این نیست که خدا بی نیاز است و وسیله نمی خواهد، بحث در این است که ما محتاجیم و وسیله می طلبیم. بی نیازی خدا که مشکل ما را حل نمی کند، ما باید بتوانیم از او بخواهیم تا به ما بدهد! اگر ما دور بودیم، دهان آلوده بود و با دهان آلوده نتوانستیم بگوئیم یا الله؛ يك "طیب" و طاهری می طلبد که حرف ما را برساند. بنابراین وجود مبارك حضرت زهرا فرمود: بین ما و ذات اقدس اله هیچ واسطه ای نیست. آنها که دورند و جدايند، نیازمندند که ما حرفشان را به خدا برسانیم؛ خدا می شنود.

معانی سمیع بودن خدا و نقش توسل در آن

خوب عنایت کنید که ذات اقدس اله دو تا شنوائی دارد؛ خدای سبحان بکلّ شيء سمیع است؛ غیبت را می شنود، دروغ و تهمت را هم می شنود، دعاها و ناله ها و ضجه ها را هم می شنود. این سمع کلامی است؛ یعنی هر چیزی را که انسان بگوید، خدا می شنود. ما چنین سمعی را در دعاها مدنظر نداریم. ما وقتی که می گوئیم خدا سمیع الدعا است طبق این آیه؛ یعنی به حرف ما گوش می دهد، نه می شنود! ما در فرهنگ عادی مان دو تا سمع داریم؛ يك وقت می گوئیم فلان شخص سامعه اش سالم است، گوش می دهد، حرف ها را می شنود؛ يك وقت می گوئیم فلان شخص گوش شنوا دارد، حرف های ما را گوش می دهد، حرف ما را می پذیرد. یا می گوید: فلان کس حرف ما را گوش نمی دهد، ما پیش او مقرب نیستیم.

آنچه در دعاها مؤثر است الله بکلّ شيء سمیع نیست! او سمیع الدعا بودن است؛ یعنی قبول کردن، گوش شنوا داشتن، ترتیب اثر دادن؛ این کار مهم است. خدا ناله همه را می شنود؛ اما به بعضی ترتیب اثر می دهد، به بعضی ترتیب اثر نمی دهد. آنکه توسل کرد و به وسیله دهان پاک حرف خود را به خدا رساند، خدا حرف او را ترتیب اثر می دهد، مشکل را حل می کند. اگر کسی توسل نکرد و دعا کرد؛ خدا بکلّ شيء سمیع است، حرف او و دعای او را شنید؛ اما سمیع الدعا نیست، ترتیب اثر نمی دهد. صاحب المنار و امثال این کتاب نه در آن بخش بین حجاب مادی و معنوی فرق گذاشتند، نه در این بخش بین الله بکلّ شيء سمیع با الله سمیع الدعا فرق گذاشتند!

این بانوی قدسی (س) می فرماید: بین ما و خدای ما فاصله ای نیست! اینچنین نیست که خدا اوّل چیزهایی را خلق کرده باشد، بعد ما را خلق کرده باشد! ما مالک چیزی هم نیستیم، تمام این صحنه را او اداره می کند: ثما یرید الله لیذهب عنکم الرّجس اهل البیت و یطهّركم تطهیراً (3).

مراد از 171#&؛ وسیله» در حرکت و قرب به سوي خدا

در قرآن کریم ما را به اصل توسل دعوت کرد و فرمود: و ابتغوا الیه الوسیله (4)، یعنی برای اینکه به خدا نزدیک بشویم، باید توسل بجوئیم. این يك عام و یا مطلق است که نسبت به مصادیق خود حجت است و چون هیچ عام یا مطلق مصداق خود را ثالث نمی کند، هرگز نمی شود به این عموم یا اطلاق تمسک کرد و گفت پس توسل به آن ذوات قدسی محبوب است. توسل را باید قبلاً ثابت کرد که چه چیز وسیله است، بعد گفت این شيء وسیله است و خدا در قرآن فرمود: وسیله بگیرید، پس ما به این توسل می جوئیم.

هر چه را که خدا امر کرده یا به محبوب خود اعلام کرده است، به صورت خبر یا انشاء؛ معلوم می شود وسیله تقرب لی الله است. نماز وسیله است، روزه وسیله است، قرائت قرآن وسیله است، تمام کارهای خیر وسیله است؛ چون خدای سبحان اینها را وسائل قرب قرار داده است. ولایت را امضاء کرده است: ثما ولیکم الله (5) فرمود؛ تطهیر را، عصمت را امضاء کرده است، مباحله را امضاء کرده است (6)، و یطعمون الطعام را امضاء کرده است، و الملائکه و صالح المؤمنین (7) را امضاء کرده است؛ دهها فضیلتی که در قرآن برای دودمان طه و یاسین مقرر کرد، امضاء کرده است. ما یا به صورت خبر یا به صورت انشاء مطلوبیت اینها را درک می کنیم، می گوئیم اینها وسیله اند و این بانوی قدسی تصریح کرده است، فرمود: و نحن وسیلته و حجه غیبه و ورثه انبیائه (8).

پس صغری با این مشخص می شود، کبری با آن مشخص می شود، اصل توسل هم امکان دارد، بلکه ضروری است برای کسی که بخواهد به ذات اقدس اله نزدیک بشود.

در این مناجات شعبانیه می خوانیم که اقرار و اعتراف به گناه پیش خدای سبحان چون مطلوب است، وسیله است: اللهم ان کان قد دنا اجلی و لم یدننی منك عملی فقد جعلت الاقرار بالذنب ا لیک وسیلتی (9). خدایا! من اقرار به گناه را وسیله قرار دادم، من توسل جستم به اقرار، در پیشگاه تو اقرار می کنم که فردا مرا به محکمه نخوانی که من مجبور نشوم اقرار کنم تا فاعترفوا بذنبهم فسحقاً لاصحاب السعیر (10) دامنگیر من بشود.

آنهايي که به آن اوج رسیده اند، خود ائمه (علیهم السّلام) اسمای حسنای الهی را آن وقت وسیله قرار می دهند: توسلت ا لیک بربروبیته

(21). این ذوات مقدّس ما را اگر نابینائیم، بینا می کنند؛ جاهلیم، عالم می کنند؛ ناشنوائیم، سمیع می کنند. معنای توسل تتمیم قابلیت قابل است؛ این فیض ها را به ما می رسانند، تا آن فاعل تام این فیض ها را به ما عطا بکند.

بیانات حضرت آیت الله العظمی جوادی آملی (مدظله العالی) به مناسبت سالروز شهادت حضرت فاطمه زهرا (س) در مجتمع فرهنگی مذهبی موعود (عج) - مشهد مقدّس؛ مرداد 1382

-
- (1) فصلت / 44 (2) بقره / 10 (3) احزاب / 33
(4) مائده / 35 (5) مائده / 55 (6) آل عمران / 61
(7) اشاره به: تحریم / 4 (8) شرح نهج البلاغه ابن اُبی الحدید / 16 / 211
(9) اقبال الأعمال / 686 - (فصل فیما نذکره من (عن) الدّعا فی شعبان مروي عن ابن خالویه)
(10) ملک / 11 (11) مفاتیح الجنان / دعای کمیل
خوان حکمت روزهای دوشنبه منتشر می شود.